

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRINS WILHELMS NYBYGGDA VILLA, "OAKHILL", PÅ DJURGÅRDEN. — H. 8 D. STOCKHOLMSFOTOGRAF.

11TE ÅRG.

DEN 28 NOVEMBER 1909.

Nº 9.

HERTIGPARET AF SÖDERMANLAND
MED PRINS LENNART.

EFTER NYTAGET FORTRÄTT AF ATELIER JÆGER, K. HOFFOTOGRAF, STOCKHOLM.

KNUT MARTIN STJERNA †.

Ett sorgebudskap smärtsammare än de flesta drabbade svensk forntidsforskning, då den 15 nov. telegrafan spred underrättelsen, att docenten vid Uppsala universitet, d:r Knut Stjerne, samma dags afton bortryckts af döden genom ett slaganfall. Länge hade det varit bekant, att han dragits med en konstitutionell hjärtåkomma och att denna förvärrats genom rastlöst forskningsarbete. Men ingen hade dock befarat, att den svenska vetenskapen så snart skulle förlora honom och därmed berövas frukterna af en skarpblick, som på grund af hvad den redan gifvit lät vänta så mycket.

Knut Martin Stjerne var född i Malmö den 14 mars 1874, näst äldste sonen till trafikdirektören vid statens järnvägar Carl Johan Stjerne och hans maka, Matilda

Johanna Grönlund. Efter aflagd mogenhetsexamen vid Malmö högre allmänna läroverk 1892 blef han student i Lund, där han två år senare aflade filosofie kandidatexamen. Det ämne, som här ursprungligen i främsta rummet drog hans häg, var litteraturhistoria. Lärostolen i detta ämne vid den sydsvenska högskolan hade då nyss öfvertagits af Henrik Schück, och dennes undervisning, burens som den var af en universalitet i forskningsstoff och forskningsmetoder, sådan man endast sällan finner, blef af afgörande betydelse för Stjernas vetenskapliga utveckling. Schück sysselsatte sig vid denna tid i sina föreläsningar bl. a. med de medeltida sagocyklarna, deras uppkomst, växt och vandringar. Stjerne greps af denna sagoforskning med underlig makt. Af läraren föreslogs honom att till särskildt undersökningsmaterial välja de historiska, speciellt de litteraturhistoriska förutsättningarna för Olof Rudbecks berömda *Atlantica*. Det var ett ämne som skapadt för Stjerne, lika tilltalande för hans i ordets goda mening storsvenska kynne som tillrättalagdt för den intuition och kombinationsförmåga, som utgjorde hans forskningsgäfvas egenart. Den första frukten af dessa studier blef den sago-historiska undersökningen om Erik den helige, hvori denna konungapersönlighets historiska dimensioner starkt reducerades. Den uppvissades till mycket betydande del härröra från ett den första kristna tidens dels medvetna dels omedvetna öfverflyttande af till ett katolskt helgonideal knutna föreställningar på det af ålder i Sverige populära Eriksnamnet. Afhandlingen framkallade stridsskrifter i massa, ett vittnesbörd om den betydelse, som tillmättes den ännu blott 23-årig: forskarens förstlingsarbete. Detsamma hade först rätt ställt honom inför vår nordiska forntidshistorias många hittills outredda gåtor. Han insåg, att för deras lösning erfordrades arkeologiens biträde och han hängaf sig nu åt ett djupare inträngande i och försök till en riktigare tolkning af de mer eller mindre sagoartade litterära dokument, som föreligga från densamma.

Efter att ha aflagt filosofie licentiatexamen 1902,

Efter porträtt.

Kl. 1888: Bengt Sjöberg.

KNUT STJERNE.

utsände Stjerne det ena betydande arbetet efter det andra. Den anglosaxiska Beovulfsagan fick under hans händer ett nytt verklighetsinnehåll. I gradualafhandlingen, ventilerad 1905 i Uppsala, sedan småsintheten icke lämnat honom någon plats vid det af honom så högt älskade karolinska lärosätet, uppvissade han med en djärighet i sammanställningar och slutledningar, som endast småningom förmådde öfvervinna fackmännens betänksamma tvivel, Bornholms säregna plats under folkvandringstiden, särskildt i förhållande till burgunderfolket. Han kallades nu till docent i Uppsala, blef där vårdare af universitetets museum för nordiska fornsaker, som han mäktigt främjade, och förordnades slutligen att vid universitetet upprätthålla den

arkeologiska undervisningen. Ostörd af ekonomiska händsyr, som tvungit honom att en tid ägna sig åt journalistisk verksamhet i Sydsvenska Dagbladet, kunde han nu fullt hängifva sig åt forskningen. Snart omgiiven af en trofast lärjungeskara, uppgjorde han en systematisk plan till genomarbetande i detalj af Sveriges stenålder. Landskap efter landskap skulle studeras under detaljeradt genomgående af hvarje fynd, äfven det minsta. Själff fortsatte han dessutom det nitiska genomforskandet af de litterära källorna till folkvandringstidens historia, hvaraf voro att förvänta de rikaste resultat, då döden nu plötsligt kom emellan.

Vårt lands mest lysande vetenskapsman på fornforskningens område, professor Oscar Montelius, gaf vid Svenska fornminnestöreningens senaste sammanträde uttryck åt de förväntningar, som ställdes på honom, genom att på honom tillämpa Carl IX:s klassiska vordna ord om den unge Gustaf Adolf: "Ille faciet" — det är han, som skall göra't. Profetian skulle denna gång icke gå i fullbordan. Men i vetenskapens värld har ingen lefvat förgäfvets, som utsått nya tankar, och det är hvad Knut Stjerne gjort i sällspord grad. I dessa tankar med obegränsad växtkraft skall hans personlighet lefva äfven på andra sidan grafven.

Men där bredvid hans minne. Minnet af den varme patriot och den trofasta människan. Det har upplysts, att det var Stjerne, som under det den officiella diplomaten slumrade vid 1905 års katastrof, hörde till initiativtagarne till och de främsta genomförarne af det upplysningsarbete i Europas press, hvilket hade sin betydelsefulla andel i, att utgången då vardt så god den blef; det är ock Stjerne, som på sin tid gifvit vårt folk anvisning på dess rätta folksång, biskop Thomas' frihetssång, en tanke, som helt visst blott väntar tondiktaren för att förverkligas.

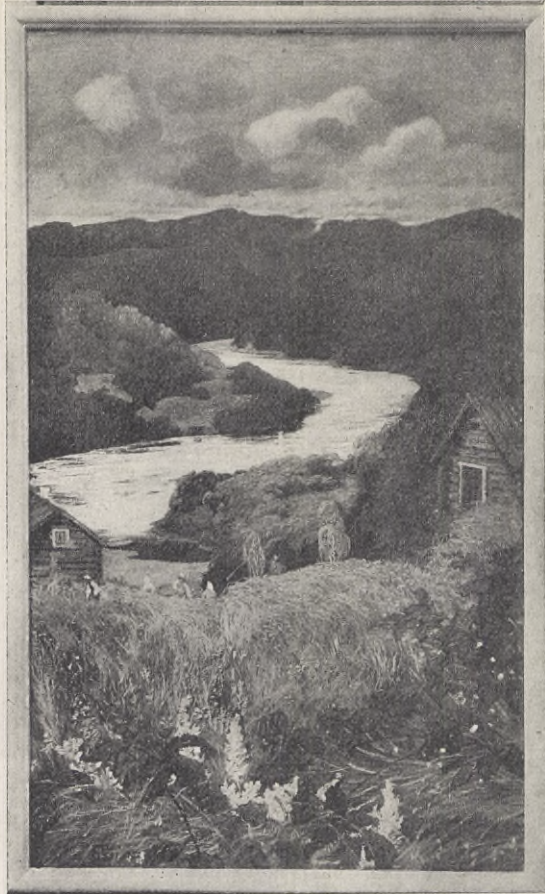
Och så minnet af den trofaste vännen. Skall det gamla ordet, att de, som gudarne älska, dö unge, här kunna skänka tröst för förlusten? Det är svårt att medgifva. Vi stanna här svarslösa inför dödens gåta.

För vinnandet af större textutrymme till våra läsares fromma och för att samtidigt kunna bereda ytterligare plats för tillströmmande annonser, har H. 8. D. från och med föregående nummer utökats med ytterligare fyra sidor.

EFTER HOS HOFFOTOGRAF JONASON, GÖTEBORG, NYTAGET PORTRÄTT.

Vid utdelandet af *Nobelprisen* synes som känt en viss farhåga ha gjort sig gällande hos dem, som ha utdelningen om hand, att de skulle kunna misstänkas för någon nationell partiskhet, om upprepade gånger *svenskar* skulle bli de lycklige mottagarne af dessa pris. Men t. o. m. utlandet har rådt oss ej "gå öfver ån efter vatten". Då ryktet denna gång med bestämdhet nämner d:r *Selma Lagerlöf* såsom eröfrare af det litterära världspriset, mottages meddelandet härom också med oförställd glädje och tillfredsställelse öfver land och rike.

HVAR 8 DAGS fotograf & stham.

Kliché: Benzt Sjöfverparre.

SLÄTTERTID (Indalsälven), målning af Helmer Osslund.

I hufvudstaden pågår f. n. i Konstnärshuset en *tafelutställning af artisten Helmer Osslund*, med hufvudsakligen norrländska och Lapplands-motiv. Den intressanta utställningen har varit talrikt besökt, och bl. a. har kronprinsen därifrån inköpt en tafla, "Vårdag", Stockholmsmotiv från Söder, samt artisten Zorn flera dukar.

ARTUR MÖLLER.
Se text å sid. 140.

HELMER OSSLUND,
som f. n. utställer i Stockholm.

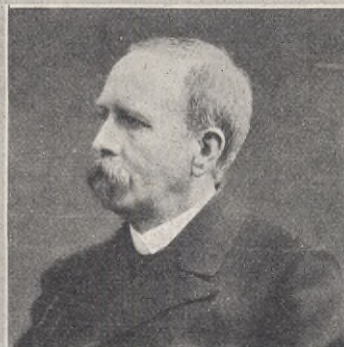
J. A. TÖRNBLOM, "ELF NORRBO".
Se text å sid. 140

TILL STOCKHOLMS HÖGSKOLAS INVIGNING.

DE BLIFVANDE HEDERSDOKTORERNA:

1. VERNER von HEIDENSTAM, skald, författare, Naddö.
2. J. G. RICHERT, prof. i väg- och vattenbyggnadskonst.
3. E. J. LJUNGBERG, disponent, Falun.
4. E. WARMING, prof. i botanik vid universitetet i Köpenhamn.

5. W. CHR. BRÖGGER, professor i geologi vid universitetet i Kristiania.
6. V. VOLTERRA, matematiker, senator i Rom.
7. H. POINCARÉ, professor i select mekanik vid Sorbonne.
8. P. PAINLEVÉ, matematiker, professor vid Sorbonne.

H. 8 Da STOCKHOLMSFOTOGRAF.

STOCKHOLMS NYA HÖGSKOLEBYGGNAD, som inviges den 6 dec. (Se text å sid. 141.)

Marsvinsholms stora gods i Skåne, tillhörigt löjtnanten vid Skånska dragonregementet W. Hamilton, har i dagarna blifvit såldt till ett konsortium från Västergötland, med godsägaren Rudolf Witte å Stora Halla i spetsen.

Alltifrån 1850-talets mitt, då af dåvarande ägaren, friherre Jules E. Stjernblad, omfattande byggnadsarbeten och förbättringar utfördes å Marsvinsholm, har det räknats bland Ma'möhus' läns förnämsta herrgårdar. Godsets historia kan ledas tillbaka till 1500-talet.

Omkring 2,300 tunnland af Skånes bördigaste åker samt 440 tunnland skog ligga inom Marsvinsholms ägor.

* * *

Af herr *Albert Jones*, innehafvare af Gnesta järnvägsrestaurang, har i ett i dagarne upprättadt gåfvobref bestämts, att de förresande så bekanta *glasmålningarna*, som pryda restaurangens matsal, efter hans död skola tillfalla Nordiska museet.

Dessa målningar, till ett antal af 46 stycken, ha utförts af artisten Karl Nordström, som afled för 20 år sedan, och framställa olika stater, hufvudsakligen europeiska, vapen. Hr Jones köpte dem af skaparens änka och har sedan med största omsorg vårdat dem. För Nordiska museet komma de att bli en icke endast värdefull utan äfven unik och intressant prydnad.

Efter fotograf. **MARSVINSHOLMS HERRGÅRD**, som nu sålts af ägaren, löjtnanten greve W. Hamilton. *Kliché: Bengt Sjöforsparre.*

Till föreståndare för *Sunnerdahlska stiftelsens första hemskola* på Säbyholm har direktionen bland 38 sökande utsett andre läraren vid Norrbottens läns folkhögskola i Älfsbyn vid Boden, *Victor Segerstedt*.

Efter fotograf. **FRANKRIKES KEJSARVAPEN: GLASMÅLNING** af framtidne artisten *Karl Nordström*, i Gnesta restaurangs matsal; ur donationen till Nordiska museet. *Kliché: Bengt Sjöforsparre.*

Efter porträtt. **ALBERT JONES**, som done- rat glasmålningarna i Gnesta till Nordiska museet.

Kliché: Bengt Sjöforsparre. **VICTOR SEGERSTEDT**, arkitekt, nyutn. förest. för Sunnerdahlska stiftelsens hemskola, Säbyholm.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON.

Då nu hela världens uppmärksamhet är riktad mot de alltmer oroande buden från det sjukläger i Paris, där en af samtidens störste diktare, Björnsterne Björnsson, ligger bunden, har H. S. D. här velat ge en konturteckning af den märklige mannens person och verk; och har på vår anmodan en af våra främste litteraturkritici, docenten Fredrik Vetterlund, i det följande gifvit denna skildring.

Ingen var ungdomlig och "fjerdig" som han, Norges gamle höfdingaskald med den hvassa blicken, hvilken dock kunde bli idel sol och humor och öfverströmmande välvilja. Att gå omkring som "ung" kan ju urarta till attityd lika väl som till exempel att vara "blaserad". För tjuu å tjugofem år sedan var blaserheten *fashion*. Nu torde folkhögskola och ungdom ha blifvit det gentilaste.

Men Björnssons ungdom har varit strålande natur. En kraftkarl med andliga fonder långt öfver det vanliga, syntes han icke som andra, subtilare människor kunna utnötas och förbrukas, och den äldre skald, hvilken nyss diktade "När det nya vinet blommar", tycktes se tillvaron med lika morgonfriska ögon som ynglingen, hvilken skapade *Synnøve*, mannen, hvilken i ett festligt ögonblick lät det "flagga i staden och på hamnen". Han var också ett andligt centrum inom Europas kultur; som diktare tillhör han världspoensien. Men detta beror bland annat därpå, att han är en så representativ typ af germanskt väsen, storformad och karaktärsfull, som en gestalt ur Eddornas sagorike. Med full rätt ägnades honom också Nobels världsdiktpris. I sista hand är han naturligtvis dock en utomordentlig *individ*.

Hans bortgång skall bringa sinnerna i svallning öfver hela den västerländskt bildade världen, främst här hemma i Skandinavien. Men i Norge blir det landssorg utan like. Hur var icke för Norges breda lager Ibsen en skugga, ett namn, medan Björnsson stått midt ibland dem som folktribun, förkunnare, ledare, hvilken talade det som alla förstodo, tolkade hvad de hade på hjärtat, värmd dem och hänförde! Hvilken norsk bonde kände ej hans drag? Men äfven hos oss i Sverige voro dessa drag bland de mest bekanta, om än känslorna för honom icke alltid här blefvo lika vänliga. Hans långa undermineringsarbete af den union, hvilken, som vi alltjämt tro, kunnat

vara bägge länderna till oskattbar trygghet, detta arbete förde slutligen för Sverige till en förödmjukelse, hvars sveda föga förtages af det ogillande, Björnsson själf ägnade sina landsmäns "måte" att här gå tillväga mot broderfolket och dess gamle konung.

* * *

Björnsterne Björnsson är född den 8 december 1832. Prästson i Österdalen, uppväxte han tämligen ensam, men flyttade till Romsdalen och kom i skola i Molde. Tidigt insöp han sitt lands storslagna skönhet, lärde känna högländ och fjordar och grönskande nejder — han som skulle omsätta så mycket af detta i de odödliga stroferna "Ja vi elsker dette Landet". Tidigt andligen vaken, tidigt full af verksamhetsbegär och frihetssvärmeri, blef han också tidigt den "bråkmakare" han alltid var, med aprils vårliga oro i blodet. Student i Kristiania 1852, sysslade han med journalistik, teater o. s. v. och kastade sig med hänförelse på skandinavismen. Deltagare i studenttåget till Uppsala, greps han djupt af Sveriges häfder och hjälteminnen. Sedan bodde han något i Köpenhamn — och så begynte han sin snillrika diktning.

Först minnas vi då hans bondeberättelser, "Arne", "En glad gut", "Synnøve Solbakken" och hvad de heta, dessa beundransvärda ting, som med sina förnyare släkten påtagliga fel likväl ha så mycket positiv styrka, solsken och ädelt människodanande. Deras tvärhuggna, af isländsk saga och ordspråk påverkade satser gjorde en gammal slapp litteraturprosa lefvande; de medförde, som antyd, äfven en människosildring af ny ungdom, värme och innerlighet. Men dessa människor framstiga mot en bakgrund af sitt hemlands natur.

Sedan minnas vi Björnssons lyrik — det friskaste, mest solskensmuntra flöde, likt bullrande vårbäckar

Invigningen af *Trelleborgs samskolas ståtliga nybyggnad* föregick den 15 nov. i närvaro af såsom inbjudna landshöfdingen greve De la Gardie, öfverdirektör Bergqvist, läroverksrådet Nordfelt, landssekreteraren Hallberg m. fl. Stadsfullmäktiges ordförande häradsöfving Malmros öfverlämnade den nya samskolebyggnaden, hvilken å läroverkets vägnar mottogs af dess rektor d:r Edvin Österberg. — Kostnaderna belöpa sig till 325,000 kr. (Se äfven föreg. n:r.)

Foto. Bardach, Malmö

Kliché: Bengt Sjöström.

FRÅN TRELLEBORGS SAMSKOLAS INVIGNING. Öfverdirektör Bergqvist talar.

Efter fotograf

Kliché: Bennet Silfverparre.

FÖRSTORING UR NEDANSTÅENDE BILD.

högt uppe från fjällen. Kanske är Björnson störst som lyriker, kanske är han Norges störste. Hans "fosterlandssånger ha blifvit nationalsånger". Medan Henrik Ibsen som en bergsman vid skenet af nattliga bloss fördjupade sig i sitt eget inre eller, en enslig bilter landsflykting, gick ut i världen, förblef äfven lyrikern Björnson utätvänd, solskensglad och norsk, och "Ja vi elsker" verkar minst af allt som dikt af en hemlös individualist utan som sjungen på hemlan-

dets egen grund af ett folk i kör Kanske har den med skäl blifvit kallad den skönaste folksång ett land äger.

Sedermera vände sig Björnsons diktning till samtiden, och mer än förut blef han förkunnaren, folkuppfostraren, reformatorn, som i skönlitteraturen grep fatt på praktiska och sociala frågor — allt i enlighet med den starka strömning mot verkligheten, hvilken nu på 1870-talet bröt fram i en ny dikt. Härmed följde den nya människoskildringens konst och den nya stilens teknik, hvilka ryckte ögat långt närmare in på bilden af denna (som det åtminstone syntes) icke arrangerade, icke tillrättalagda verklighet med dess tusen tillfälligheter, smådrag, skrofligheter. Nu diktade skalden den följd af prosadramer och romaner ("En Fallit", "Leonarda", "Det ilager i Byen og paa Havnen" m. fl) i hvilka han upptager den eller den "frågan" och i kapp med Ibsen rör upp i andarna — icke alltid lika djupt och fint men alltid överströmmande; alltid fullt af tro och "frejdighet". Jämte Ibsen blef det också han, som utan jämförelse vardt den nya riktningens förnämsta norska namn. Men i ett står han som själfva motsatsen till tidens signatur. Ty medan för öfrigt litteraturen just nu kommit in i århundradets stora tunnel, det naturalistiska skedets "svartsyn" — medan Ibsens genius slöt sig i moln, ur hvilka det hotfullt blixtrade och bådade ofärd, och medan J. P. Jacobsen nere i Danmark slöt sig inne i vegetativ förtviflan eller hos oss Strindberg började rivna upp sig själf och himmel och jord, då var det, som om Björnson knappt märkt annat, än att här skulle tagas i, här skulle brytas mark, här skulle planteras och byggas. Var hans tendens ibland nog påtaglig och massiv, så var han dock den store skald, hvars människoskildring höll sig uppe på den rena diktens plan. Och ibland, *hvilken* människoskildring! Hur oita är det vackert mänskliga större än i Björnsons novell "Mors händer", och hvilken kvinnofigur i modernt drama blir mera strålande hägring af en framtida öfvermänniskotyp än Tora Parsberg, förfinad känsla, förädlad intellektualitet, kvinna och dam ut i nervändarne, en positiv motbild till Ibsens dystra Hedda Gabler!

Efter fotograf

Kliché: Kem. A.-B. Bennet Silfverparre Stilm.—Glg.

DET TROLIGEN SENASTE PORTRÄTT AF BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON MED MAKA, taget för c:a 2 månader sedan vid Laurvigs bad.

(Forts.)

Och så har Björnsson genomgående varit en ljus och positiv natur, en skapare af solglad mänsklighet. Hur mycket smått och futtigt, som kom med i alla dessa tusen små gräl för dagen, i hvilka hans oroliga ande alltid såg någon stor "sak", som skulle föras till seger — och hur mycket man kan anmärka mot politikern Björnssons talträngdhet och allestädes närvaro eller äfven mot kulturpersonlighetens stundom nog för-enklade synpunkter — i denne mans allmänna lifsperspektiv blir sådant borta som strömolnen öfver ett haf i sol och storm. Hvad han en gång själf skref till Sverdrup: "Du er den friske iling i vort træge vanegjængereri — den salte havstrøm som i vore lumre fjerde kom", hur mycket mer passar det ej på honom själf!

Politikern Björnsson kommer att dömas olika från olika synpunkter; skalden har utan motsägelse icke blott varit stor, utan en uppbyggare. Nyss på-

pekades hans positiva läggning. Det gäller i djup, i eminent mening. Ty hvad Björnsson ville, det stod i förbund med all kulturs sträfvan bort från rofdjuret, människo-odjuret, det blott naturbundna i oss själfva, med all kulturs sträfvan att "odla" och förädla instinkter som trädgårdsmästaren förädlar rosor.

I en djupt skeptisk tid trodde han på tillvarons uppfostrande makter, och de jättemakter, som hindrade stå i vägen, har han velat bekämpa i en Thors kamp, förd med den myndiga glädtighet, som utmärkte hans väldiga personlighet. Denna "frejdighet", hur var icke Björnsson i den norsk uti ordets bästa mening, en son af den unga, uppåtsträfvande nationen med de opröfvade krafterna.

Det blir egendomligt tomt här i Skandinavien, när hans profetskepnad icke längre synes öfver folkskarorna, och hans röst är borta ur dagssorlet.

Fredrik Vetterlund.

Björnsson, Björnsson

(TILLHÖR VECKANS PORTRÄTTGALLERI.)

HÅKAN PEHRSSON, ingick 61 i fångvårdens tjänst, Bev. Befälhavare i Kungsbacka 85—07, inneh. guldmedalj af 5:te storl. för nit och redlighet i rikets tjänst: Mångårig led. af stadsfullmäktige, kyrko- och skolråd m. m.

NILS ERIK VILHELM KUYLENSTIERNA. Under-löjtn. i Jönköpings regemente 74, kapten 94, afsked 04. Ordf. i V. Gerums kom.- och fattigvårdsstyr. 80, led. af Skaraborgs läns Hushålln sällsk. förv. utskott 02. Led. af styr. för Veterinär Ins. i Skara och för Skaraborgs och Jönköpings läns Hästförsäkringsbolag m. m.

CLAES ALBERT MEBIUS, stud.-ex. 73, fil. d.r. 85, doc. i fysik i Uppsala 85, bitr. laborator där 86—91, lektor i fysik o mat. vid Norrköpings h. a. läroverk 91. vid Göteborgs h. reallärov. s. å. Vetenskaplig författare. Led. af K. Vet.- och Vitt.-sällsk. i Göteborg 92, dess ordf. 04—05.

JOHAN FREDRIK LILLIEHÖÖK, u. löjtn. vid Vestgötadals regemente 52, anst. i fransk krigstjänst 58—60 och 64, ord.-off. hos Kon. Carl XV 59 och adjut. 65, öfverste o. ch. f. (sedermera) Litreg. t. fot 82, gen.-major i armén 97, afsked fr. reg. s. å. samt tillst. att såsom gen.-major kvarstå i gen.tets reserv.

THOR HERMAN ODENCRANTS, stud.-ex. 67, ex. t. rätteg.-verken 72, v. häradsh. 75, häradshöfding i Ås och Gäsens häradssömsaga sedan 88. Led. af Borås stadsfullmäktige, kyrko- och skolråd, fattigvård m. m.

ANDERS ERIKSSON, ordf. i Ramsbergs s. ns Brandstods-nämnd sedan 03, vice ordf. i kommunalnämnden, led. af kyrko- och skolråd, af inskrifnings-nämnden för Filipstads Rullfö.- omr., värderingsman för länets Hypoteksförening sedan 06 god man vid landmåteriförrättningar sedan 92.

OLOF JONSSON i HOF, Ledamot af Riksdagens Första kammare, förut led. af Andra kammaren år J. en af Riksförsamlingens märkligare personligheter. Biografi och hels. portr. årg VI:9.

KARL FREDRIK SILFVERSTOLPE, stud. ex. 73, hofr. ex. 78, assessor i S. Hofr. 90, revisionssekr. 97, exp. chef i Just. Dep. 02, Justitieråd s. å. Led. af Musik. Akad. 97, vice preses där 1900, dess preses 08. Ordf. i Fören. för välgör. ordn. i Stockholm.

IVAR INSULANDER. Biografi och helsidesporträtt i årg. VII:5. Sedan dess hedersledamot af Sveriges Landbrukslärareförening.

CHRISTIAN HULTMAN, stud. ex. 61, kamalex. 63, kronolänsmän i Lindes härad 69—93, rådmän och kronouppbördsmän i Lindesberg sedan 73, häradskrifvare i Lindes fogderi 93—08. Brandchef 82—07, samt led. af dråtselkam., byggn.- och hälsovårdsnämnd, kyrkoråd och skolråd. Stådt. allm. Brandstodsbolags guldmedalj 91. Led. af Örebro läns hushållningssällskaps förv. utsk. sedan 01.

GUNNAR EKSTRÖM. Stud. ex. 80, prestvigd 86, kyrkoherde i Falun 09, regementspastor vid Dalregementet sedan 01. Led. af prestlönergl. kommittén 97—03, af Falu stads utmäktige sedan 98.

JAKOB GABRIEL AXEL BROMAN, stud. ex. 43, fil. d.r. 51, prestvigd 58, docent i kyrkohistoria i Uppsala 58, lektor i Örebro 59, i Linköping 61, kyrkoherde i Landeryd s. å., inspektor vid Linköpings seminarium 66—77, kyrkoherde i Skärkind 76, teol. dr. 77, kontraktsprost i Skärkinds kontrakt 78, kallad att aflägga prof till pastor primariitjensten i Stockholm 79, men antog ej kallelsen, fil. jubeldr. 01.

AXEL VILHELM NILSSON, stud. ex. 45, fil. d.r. 51, rektor vid Lidköpings pedagogi 57, senare 5 klass läroverk, och tjänstgjorde till 94. Jubeldoktor 01. Under 30 år led. af stadsfullmäktige och deraf 5 år dess ordf.; landstingsman i 25 år, riksdagsman 65—67, 87—99. Verkst direktör för Lidköp. — Häkantorps lärnväg 77—91, samt för Lundsbrunn A. B. 55—06. Under fem år sparbanksstyr. ordf.

MAGNUS HANSSON. Innehade de viktigaste uppdragen inom Brunny kommun såsom ordförande i stämna och nämnd, i taxeringsnämnd, i Mölle municipalstämma. i Brunny sparbank m. m. Nämndeman i 27 år, landstingsman i omkring 20 år, vice ordf. i brandstodsbolag, verkst. direktör i Bankaktiebolaget Kullen m. m.

ERNST MAGNUS KRISTOFFER SKÄRMAN, en af Norrtelje mest bemärkta och populära personligheter. Som ingenjör anst. vid Lenna—Norrtelje Jernv. byggnad och efter banans öppnande dess trafikchef. Som ordf. och v. ordf. i flere kommunala institutioner verksamt deltagit i stadens allmänna angelägenheter. Uppburen inom stadens musiklif, egnade S. jämväl en anmärkningsvärd förmåga att kommunala trädgårdsanläggningar.

CHARLES EMIL SWENSSON, siökaptens- och ångbåtsbefälhavare ex. 05, anställd som 2:e styrman ombord å svenska ångaren "Matland" sedan 07 och omkom under resa mellan Narvik—Rotterdam, då under svår storm d. 13 nov. en brottsjö drog honom öfver bord.

SVENSKA KLOCK- STAPLAR.

Ännu en och annan svensk klockstapel förutom de här återgifna skulle måhända förtjänat att reproduceras i detta sammanhang; om för saken intresserade läsare vilja till oss insända fotografi af någon mer sådan särskildt egenartad stapel, skola vi därför möjligen återkomma.

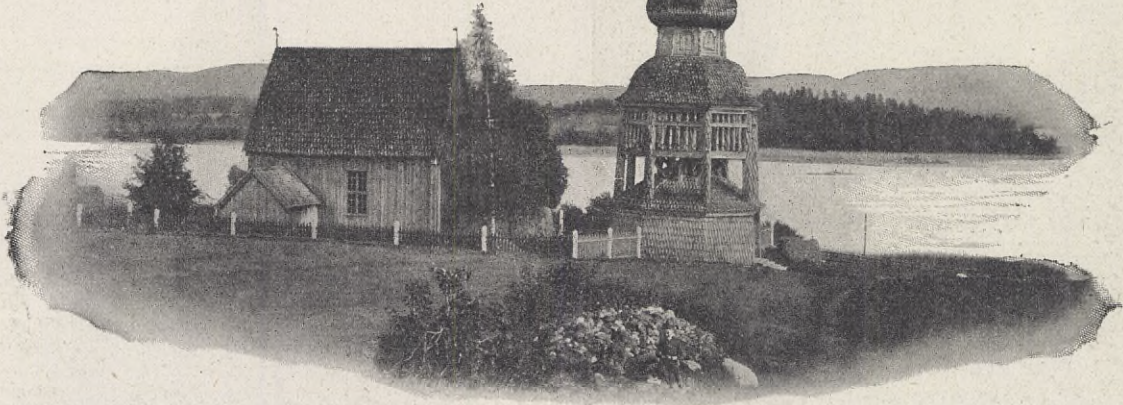

Foto. Nilson, Sollefteå

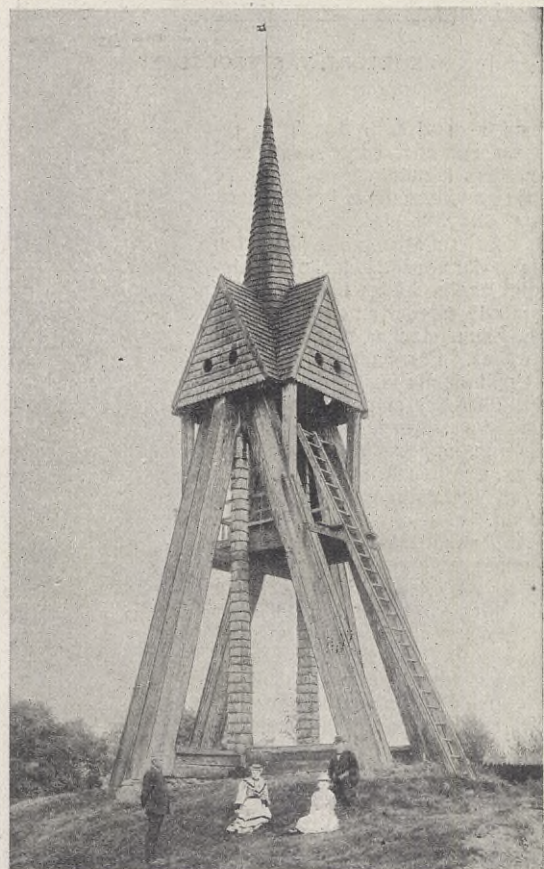
HÅSJÖSTAPELN I JÄMTLAND. En kopia finnes å Skansen.

Kitché: Kem. A.-B. Bengt Skjerveparre Skilm—Gbg.

Bland den romerska kyrkans kultredskap voro sedan gammalt ringklockor upptagna. De klockor, som, när denna kyrka kom till Norden, följde henne, voro dock knappast de stora, utan väl endast mindre dylika, framför allt primklockorna, som användes bl. a. för att markera olika skeden i nattvardens firande. När man fick större tillgångar, sedan kyrkorna uppförts och inredts, lade man sig till med de större ringklockorna, som kunde kalla församlingen samman till gudstjänst eller mana till andakt. Ett sådant bruk är den ännu på sina håll vanliga helgmålsringningen. Ej så få medeltida klockor finnas ännu kvar i Norden, till och med någon, som stammar från 1100-talet. De flesta af de gamla ha likväl försvunnit. De ha spruckit under ringningen och därför måst gjutas om. I senare tider har det funnits en högt utvecklad, också konstnärligt betydande industri för framställande af kyrkklockor, och detta ej blott i Stockholm, utan äfven i flere landsortsstäder.

Ringklockorna borde höras vida omkring. Därför placerades de lämpligen på en upphöjd plats, i särskildt för dem byggda staplar. Det var emellertid ej förr — som man i våra dagar kunde känna sig frestad att anta — sed och bruk att hänga upp dem i kyrktornen. Dessa äro nämligen ej byggda för klockorna, utan i annat syfte — i försvarsändamål. Att torn och stapel båda ursprungligen ej hade en och samma uppgift, framgår bäst däraf, att bådadera ännu i våra dagar kunna påträffas vid samma kyrka. Som exempel härpå må nämnas Norra Ljunga i Småland, Sorunda i Södertörn och Sänga på Svartsjölandet, de båda sistnämnda i Stockholms närhet. Det är i allmänhet först med eller efter reformationstiden, som tornen danades om till klocktorn.

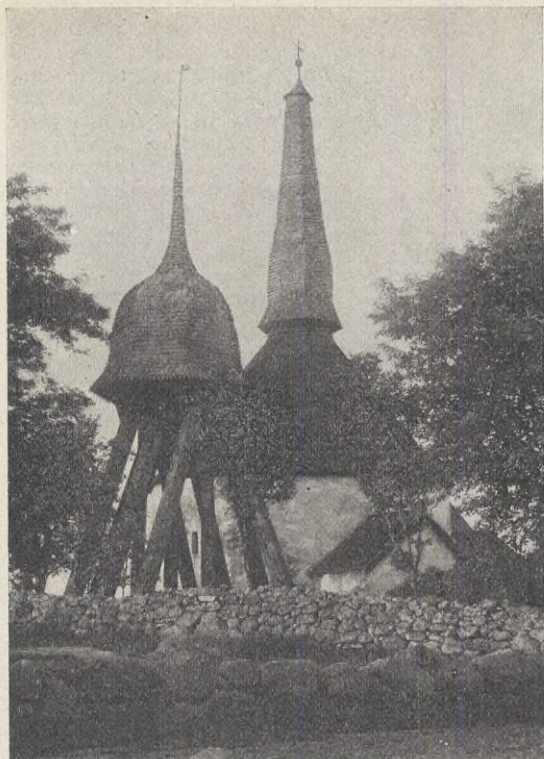
Hur gamla staplarna varit i Sverige känner man ej bestämdt. De omtalas i landskapslagar, som äro affattade på 1200-talet, men så vidt man vet finnas ej så gamla exemplar som från denna period för närvarande i behåll. Röta och eldsvådor ha tvingat församlingarna att bygga om dem. Därför bära de allra

Efter fotografi

Åsiche: Bengt Skjerveparre

ANEBODA, SMÅLAND. Restaurerad 1900.

Efter fotografi.

Kliché: Bengt Sjöfverparre.

SKÖRTORP, VÄSTERGÖTLAND.

Efter fotografi.

Kliché: Bengt Sjöfverparre.

GRÄSÖ, ÖREGRUND.

flesta, som vi ännu äga kvar, re-
nässansens eller ännu senare stil-
perioders karaktär.

En god klockstapel borde främst
vara ett fullt stadigt stativ, som
ej fick ramla omkull, äfven om
alla de där uppsatta klockorna sam-
tidigt skulle hållas i gång. Man
uppförde således en galge af mäktiga
timmerstockar, däri klockorna
hängdes. För stadgans skull res-
tes mot denna en eller flere sträf-
vor, likaledes af groft virke, från
alla fyra sidorna. På någon af
bilderna med de öppna staplarna
(t. ex. den från Aneboda) kan man
få en föreställning om konstruk-
tionen.

Allt annat på staplarna är till-
kommet antingen i det praktiska
syftet att skydda klockorna för
fukt eller virket för röta eller för
sirlighets skull. I de öppna stap-
larna satte man till blott ett en-
kelt skyddstak öfver klockorna
och inklädde stolpar och sträfvor
med stora träspån, som genom regel-
bunden tjärning århundreden
igenom ofta fått en oförliknelig
färgglans. I andra fall klädde
man in hela resningen med plank
och ha dessa staplar därför ofta
fått ett egendomligt utseende. I
de större af dessa har man ej säll-
lan en plattform under klockorna.

Efter fotografi.

Kliché: Bengt Sjöfverparre.

VENDALEN, HÄRJEDALEN.

I dennas väggar insattes ljudöppningar ofta täckta med skyddssluckor mot regn och oväder.

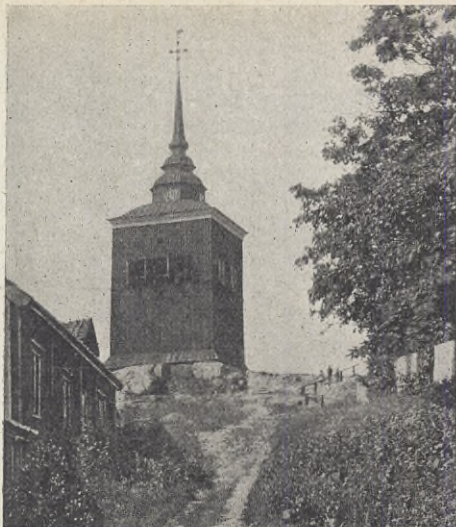
I Skåne och på Gottland saknas klockstaplar, eljest finnas de vid ett stort antal svenska kyrkor. I de olika landskapen framträda vissa typer, naturligtvis uppblandade med enstaka staplar af mera originellt kynne. Det är troligt, att den påtagliga likheten hos en trakts staplar beror på, att en och samma byggmästare från nejden fått sig deras uppörande anförtrödt.

Staplar, sådana som den från *Aneboda*, synes vara omtyckta i Småland och Östergötland. Ståtliga representanter för gruppen

Efter fotografier.

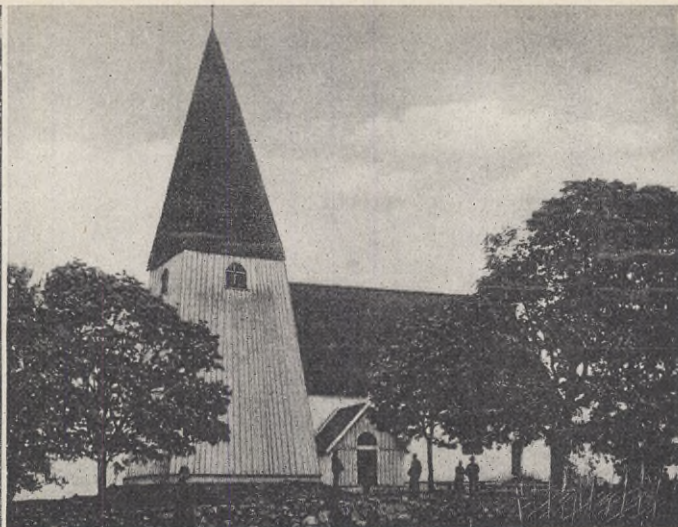
1. MORA. — 2. ÖREGRUND. — 3. EVERTSBERG, Dalarna. — 4. TUNA, Uppland (efter restaurerandet). — 5. HEDARED, Västergötland.

Kitc. S. Bengt Silfverparne

Efter fotografier.

NYKÖPING.

Kliché: Kem. A. B. Bengt Sjöforsparre Stilm—Gbg.

BREVIK, Västergötland.

äro inflyttade till Skansen från Hällestad och till Jönköpings stadspark från Norra Solberga. I Västergötland finnas såväl öppna som inklädda staplar. En originell sådan af det förra slaget finnes i *Skörtorp* invid den med ett egendomligt torn försedda *Skörtorps* rundkyrka. En helt inklädd stapel som *Breviks* i Västergötland är intressant för sin huf, hvilken har en för dylika sällsynt gammal form. En anspråklös beklädnad äger stapeln vid Västergötlands enda kvarstående stafkyrka i *Hedared*.

I Mälardalskapen förekomma öppna staplar ej sällan i Södermanland, t. ex. i *Vadsbro*, som ju påminner om den förut omtalade östgötagruppen. Eljest har man norr om Mälaren haft utpräglad förkärlek för de inklädda staplarna, hvaraf en finnes utanför *Nyköping*, och en dylik invid en af de vanliga kullkyrkorna på Upplands landsbygd, *Tuna kyrka*. I *Öregrund*, som ju är stad, skall det naturligtvis finnas tornur, och detta har framkallat uppförandet af en våning ofvanom klockorna. På den stora halfön utanför nämnda stad, *Gräsön*, synes man kanske icke utan skäl fruktat stormen mer än något annat, ty man har aflägsnat alla hörn från stapeln.

Uppe i Dalarna och Norrland bli församlingarna stora och deras staplar växa i höjd och bredd. På de stora skogarnas område sparas ej på virket och utvändigt ha de beklädts med stora präktiga träspån helt och hållet. En af våra fotografier visar stapeln i *Mora*, Dalarna, en annan intagande bild af *Everisbergs* i Alfdalen kapellkyrka af trä med sin stapel ute i de stora öde vidderna. Längre mot norr synes man ha tyckt mycket om staplar af ett slag, som blott variera samma typ. Vi återge tvenne bilder: en från *Vemdalen* i Härjedalen, en från *Håsjö* i Jämtland. Den sist-

nämnda har som bekant åtnjutit äran att kopieras på Skansen. Dessa norrländingar visa ett utseende, som snarast påminner om den holländska senrenässansens tornbyggnader och dock är en sådan stapel som *Håsjö* ej är äldre än från 1700 talets sista årtionden.

Äfven en samling som de här återgifna fotografierna af något så ensartadt som klockstaplar antyder, att Sverige är ett land med starkt utvecklade individuella drag i de olika bygderna.

Mätte detta särkynne i kultur ej utplånas samtidigt med det starka uppåtgående, vi alla önska. Det är dock, när allt kommer omkring, i fråga om saker liksom om personer framför allt hvad som har karaktär, hvilket för litet hvar innebär den största lockelsen till iakttagelser.

—o—i.

Text till porträtten å sid. 131.

Bland "julfloedens" i år af allbekant anledning mindre rikliga flöde äre tvenne af de af publik och kritik mera uppmärksammade böckerna *Artur Möllers* "Nutidsmän" och *Elf Norrbo*s "Magerlandet—Fagerlandet". Som H. 8. D. tror sig i högre grad än vanligt kunna räkna de båda ofvannämnda författarne som "sina egna", ha vi velat för våra läsare presentera dem äfven i bild.

Af kand. *Artur Möller* — känd som såväl novellist o. kåsör som litteraturrecensent o. lyriker — ha ofta smärre skizzer varit synliga i våra spalter, och dessutom har H. 8. D. liksom *Varia* tidigare sett honom bland sina fasta medarbetare, hufvudsakligen såsom tidskrifternas Stockholmskorrespondent.

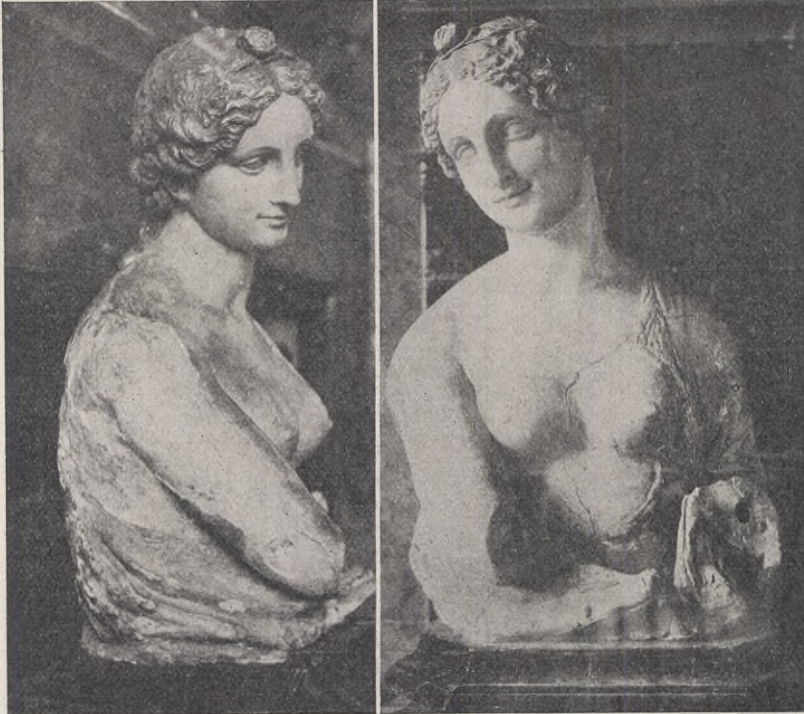
Elf Norrbo — eller, som hans civila namn lyder, *J. A. Törnblom* — har också varit synlig i våra tidskrifters — H. 8. D:s, *Varias* och *Guld-ax'* — spalter. Hr T. är f. d. brädgårdsarbetare i Norrland, nu journalist och populär Norrlandsförfattare. Det var närmast vår numera upphörda systertidskrift *Varia* som presenterade den begåfvade förf. för allmänheten.

Efter fotografier.

VADSBRO, Södermanland.

Kliché: Bengt Sjöforsparre

Kf. - fotograf

EN LIONARDO DA VINCI-SKULPTUR? — FLORA-BYSTEN, den för Kaiser Friedrich-museum i Berlin förvärfvade skulpturen i vax.

Den samling af renässansskulptur, som finnes i Berlin, öfverträffas i betydhet endast af florentinarnes. Och då generaldirektören för de preussiska museerna, Bode, helt nyligen af en engelsk konsthandlare för ett pris af 180,000 mark köpte en *Flora-byst* i vax, som utgafs att vara af *Lionardo da Vinci*, trodde han sig helt visst härmed ha gjort ett sällsynt fynd till riktande af de redan förefintliga konstskatterna.

Är det en byst med Lionardo till mästare — då kan det möjligen ännu tvistas om, huruvida priset för det ingalunda oskadda konstverket var för högt eller icke; men därom rör sig icke frågan — auktoriteter påstå på det bestämdaste, att det är ett verk af den engelske bildhuggaren *Lucas* — hvars arbeten icke äro fullt så eftersökta som den store italienarens fåtaliga till eftervärlden bevarade skulpturer.

*

Ett annat nyupptäckt verk af en af konstens heroer — hvilket därtill har den förtjänsten att tvifvelsutana vara äkta — är den *Rembrandtstafla*, som museiinspektören, den framstående kännaren af äldre holländsk konst Karl Madzen funnit på Fredensborgs slott i Danmark.

Bilden föreställer en gammal man med böjdt hufvud och tungsint blick. Tidpunkten för dess tillkomst torde vara omkring 1630. Taflan kom till galleriet med konsul Wests stora samling för 100 år sedan och gick då under Gerbrandt van den Eckhouts

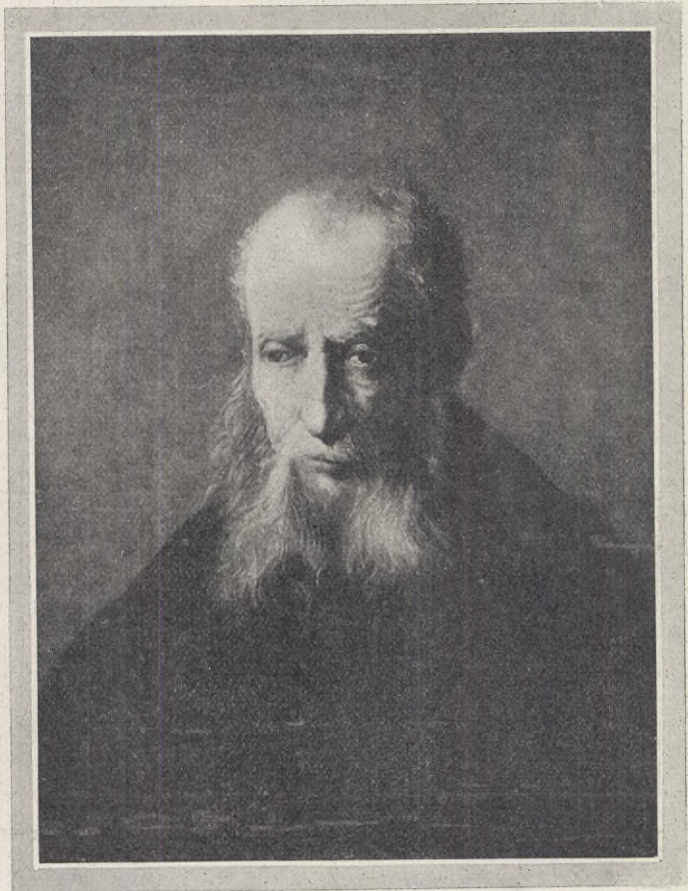
namn. Intrycket har varit förvanskadt genom öfvermålning, som nu aflägsnats, hvarefter det synes höjdt öfver allt tvifvel, att man här har en äkta Rembrandt.

*

(Till porträtt o. bild å s'd. 132.)

Stockholms högskola skall nu flytta in i egna lokaler. Invigningen af den nya byggnaden, hvars arkitekt Viktor Bodin har varit, äger rum den 6 dec. Konungen har lofvat själf förrätta invigningen, som torde komma att blifva mycket högtidlig.

Den 7 december äger promotion rum, därvid promoveras fil. doktorer, dels honoris causa, dels efter förut aflagda prof. De personer, som då komma att kreeras till hedersdoktorer, äro samt och synnerligen mycket framstående män, de flesta med världsrykte.

REMBRANDTSTAFLA, upptäckt å Fredensborgs slott.

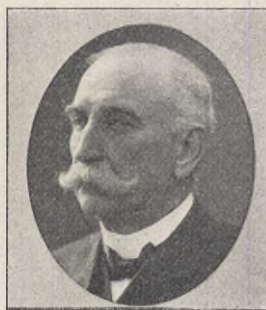
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

A. J. GENTZEL.
Disponent och delägare i Wis-
kastands Väf eri A. B. —
Borås. 80 år 15 Nov.

H. PEHRSSON.
F. d. Bev. Befälhafvare. —
Kungsbacka. 75 år 25 Nov.*

N. E. V. KUYLENSTIERNAN.
Godsägare, Kapten. — Stora
Källtorp (Skarab. l.)
60 år 24 Nov.*

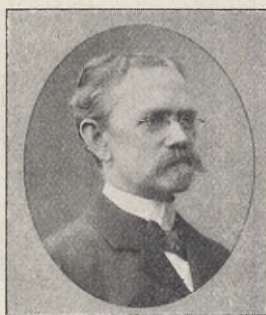
C. A. MEBIUS.
Lektor, Fil. d.r. — Göteborg.
55 år 15 Nov.*

J. F. LILLIEHÖK.
Generalmajor. — Körtingsberg
(Örebro l.) 75 år 19 Nov.*

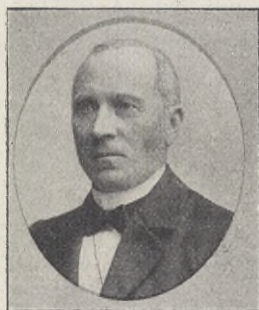
A. V. E. DALMAN.
F. d. lotsinspektör. — Stock-
holm. 70 år 16 Nov.

T. H. ODENCRANTS.
Häradshövding. — Borås.
60 år 20 Nov.*

A. ERIKSSON.
Bergsbruksidkare. — Låa
(Örebro l.) 50 år 21 Nov.*

O. JONSSON I HOF.
Riksbanksfullmäktig. — Stock-
holm. 70 år 17 Nov.*

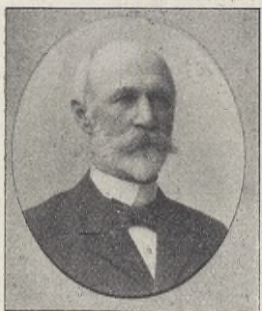
J. ARBMAN.
Kontr.-prost. Läroverksinspek-
tor. — Döderhult 70 år 6 Nov.

K. F. SILFVERSTOLPE.
Justitieråd. — Stockholm.
55 år 13 Nov.*

G. THORÉN.
Grosshandlare. Kommunaln.
— Halmstad. 50 år 27 Nov.

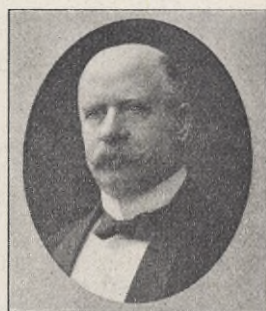
I. INSULANDER.
F. d. Disponent. Förest. för
länets landbruksskola — Lin-
köping. 70 år 5 Nov.*

C. W. RETTIG.
Godsägare. — Bocktorp (Sö-
derm. l.) 60 år 13 Nov.

A. JÖNSSON.
Nämndeman, Kommunalman.
— Bäckén, Vretstorp.
60 år 27 Nov.

F. OTTERGREN.
Bankkassör. Donator i. Handt-
verksföreningen. — Stockholm.
55 år 16 Nov.

* Uförliga data å sid. 136.

C. HULTMAN.
Rådman. — Lindsberg.
70 år 13 Nov.*

A. ANDERSSON.
F. d. Riksdagsman, Kommun-
alman. — Waller. 65 år 18 Nov.

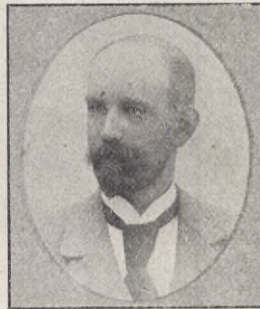
G. EKSTRÖM.
Kyrkoherde. — Falun.
50 år 7 Nov.*

N. G. HEIRON.
Distrik sveterinär, Rådman.
— Norrtelje. 50 år 3 Nov.

H. BORELIUS.
Första kvinnliga Fil. doktor
vid Lunds universitet. Dotter
till afst. prof. J. J. Borelius.

K. T. STARKENBERG.
Sjökapten. — Malmö.
Tilldelad tysk silfvermedalj för
räddning af 11 besättningsmän
å tyskt fartyg vid Doggers
bank den 12 oktober.

Med detta n:r af HVAR 8 DAG afslutas
romanen "Omständigheternas makt", och
en ny

"Moder Dorothea" af Hedvig Billing

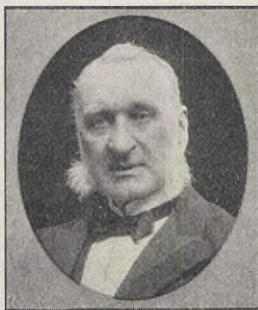
begynner med nästa n:r.

Vi uppmana våra läsare att från början
taga del af denna fängslande och välskrifna
historia.

Beträffande formatet för romanens upp-
ställning komma vi, sedan ett stort antal lä-
sare på vår uppmaning uttalat sig i saken,
att villfara flertalets önskan och återgå till det
gamla, eller bokformat. Anledningen till att vi
frångingo detta var endast vår önskan att i
hvarje n:r lämna våra läsare mesta möjliga
text.

J. G. A. BROMAN. †
Kontraktspast. Teol. och fil.
dr. — Skärkind, (Link. stift).
F. 25. † 16 Nov.*

A. V. NILSON. †
Rektor. — Lidköping.
F. 25. † 10 Nov.*

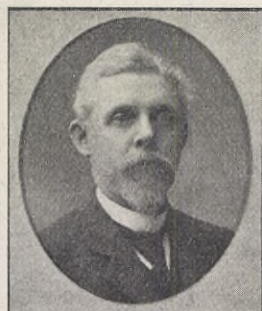
M. HANSSON. †
Bankdirektör, Landtbrukare. —
Brunnby, Bräcke (Malmöh. l.)
F. 55. † 6 Nov.*

H. F. WESTERBERGH. †
Grosshandlare, Kommunalman.
— Mora. F. 63. † 7 Nov.

A. G. HAFSTRÖM. †
Landskapsmål. Intendent f. S.
A. Konstförening, Sthlm Agre
o. F. K. Akad. F. 41. † 18 Nov.

E. M. K. SKÄRMAN. †
Civilingenjör, f. d. Trafikchef.
— Norrtelje. F. 47. † 18 Nov.*

J. A. WIBORGH. †
Ingenjör. Chef f. A.-B. A. Wi-
borgs Ing. byrå o. Maskinaffär
— Stockholm. F. 71. † 6 Nov.

C. E. SWENSSON. †
Sjökapten. — Göteborg.
F. 84. † 13 Nov.*

Foto. Jæger, Sthlm.

Klisché: Kem. A. B. Bengt Silfverparre Sthlm.—Ösp.

UR 3:DJJE AKTEN AF "BYKOMTESSEN". Hr Ottoson, Fru Mattson-Nyström, Herr Lindstedt, Frkn Edström.

Operett-teatern i Stockholm framförde nyligen, som premiär för hela Europa, med charmant uppsättning operetten "Bykomtesse", hvars kompositris är fru

R. Danziger från Berlin. "Bykomtesse" har fått ett ganska hjärtligt mottagande af publiken.

Efter porträtt.

FRU R. DANZIGER, "Bykomtesse" kompositris.

Klisché: Bengt Silfverparre

Efter porträtt.

LUDVIG SKYTTE, den bekante danske kompositören, som den 10 nov. afled i Berlin.

Klisché: Bengt Silfverparre.

9:DE HÄFTET INNEHÅLLER:

Hertigparet af Södermanland med prins Lennart. — Knut Martin Stjerna. — Nobelpris till Selma Lagerlöf. — Litteratur och konst. — Till Stockholms högskolas invigning. — Svenska bilder och porträtt. — Björnstjerne Björnson. — Svenska klockstaplar. — Nyupptäckta verk af gamla mästare. — Veckans porträttgalleri. — "Bykomtesse" å Operett-teatern i Stockholm. — Ludvig Skytte †.

OBS! Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan särskildt medgifvande förbjudes vid laga påföljd.